

ВАКАРЕЛ ПЛЮС

БЮЛЕТИН НА ИНФОРМАЦИОННИЯ ЦЕНТЪР ПРИ ЧИТАЛИЩЕ „ЗАРЯ 1902г.” Година III Брой 2 юни 2010г.

ЮБИЛЕЕН ЛИСТ „150 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА СТОЯН ВАТРАЛСКИ 1860г. – 2010г.

Стоян Ватралски - 1900г.

ОТЕЧЕСТВО

Отечество, люлка на моите отци.
На моите герои, народни светци.
За тебе сърцето ми само пламти.
За мен не земя, а рай земен си ти.

Скитал съм не малко, признавам.
Видял съм и чудни, и славни,
развити, свободни, честити земи,
но не тъй магнитни за сърце.

Звездите над тебе по-мили трептят.
Цветята в полето по-сладки цъфтят.
И птичето някак по-нежно цвърчи.
За мен не земя, а рай земен си ти.

За тебе аз волно изгнаник
станах
по този път научен и труден.
Син да съм, достоен за твоята
любов
Кога ме повикаш да кажа
„Готов”.

Готов да отплащам синовно си дан,
да вода, да следвам народний керван.
С перо или сабя, с кантар ил остен,
каквото отредиш, че длъжност е мен.

Отечество, люлка на
моите отци.

На моите герои, царе и светци.
За тебе сърцето ми само тупти.
За мен не земя, а рай земен си ти.

*Стоян Кръстов Ватралски
Бостън, Америка*

ВЕРУЮ

...? Щом днешний дух не те разбира
След сто години друг ще те цитира??.

СТОЯН ВАТРАЛСКИ – ПОЕТ, ПУБЛИЦИСТ, РОДОЛЮБЕЦ

Стоян Ватралски - 1926г.

Енергичния си дух и неутолимата си жажда за знания наследяват от майка си, известна сред съвременниците си с прозвището „Коджа Трена“ Сестра му Севастица, в последствие става съпруга на общинския фелдшер Костадин Георгиев и основава стипендия за талантиливи вакарелски ученици.

Стоян Ватралски завършва първоначално образование във Вакарелското училище, където му преподава свщ. Захари Николов. През 1874г. в гр. Самоков по решение на Епархийския съвет, председателстван от митрополит Доситей, се открива пансион, в който да живеят деца от селата, които да се подготвят за учители и свещеници в Самоковското класно градско училище. Приети са 12 ученици от селата Вакарел, Костенец, Сестримо, Бобошево и Червен брег (Дупнишко). По предложение на свщ. Захари Николов от Вакарел са изпратени Стоян Ватралски, Тодор Стоилов и Стамо Червенков. След завършване на курса на обучение тримата се завръщат във Вакарел през 1877.

През зимата на 1877г. по съвет на майка си Стоян Ватралски се връща в Самоков. Намира препитание сред мисионерите от евангелистката мисия, като върши домашна работа : цепи дърва, пали печка и носи вода. Живее в предоставена му от тях квартира. През тези години приема евангелистко изповедание. Този му акт довежда до разпри с баща му, и до разрыв в отношенията му с митрополит Доситей, който до края на живота си през 1908г. не може да му прости този акт. Принадлежността му към протестантите ще стане причина св. Синод никога да не го приеме като автор общественик, публицист. По негов адрес ще се сипят унищожителни критики. Този факт, както и контактите му в САЩ и Великобритания допълнени с личен конфликт с Георги Димитров в Самоков, ще доведат до пренебрегването му и постепенната му забрава след 1944г. До 1991г, когато една малка статия във вестник „Свободен народ“ ще повдигне леко завесата от личния му живот.

Издържайки се сам, продължава образованието си в Американското училище в Самоков. Там прекарва четири години (1878-1882), изпълнени с ревностно търсене на знание. От 1882г. до 1884г. Работи в евангелистката мисия в Хасково. През 1884 г., по покана на американски мисионери, Ватралски пристига в Америка, вероятно в някой от североизточните щати. За своето пристигане той пише: “Пристигнах без никакви пари и почти никакво знание на английски език.” Скоро постъпва в Западната Академия в Ню Джърси, където учи английски език. През 1886 - май 1888 завършва Теологическото училище - колеж вестници.

През тази година се навършиха 150 години от рождението на видния общественик, писател и публицист, приятел на Вазов, Шишманов, Радев и Яворов - Стоян Ватралски. Първият българин, завършил Харвардския университет. Незаслужено заклеймен като протестантски проповедник и постепено забравен в българското общество.

Роден е на 7 март, 1860 г. в семейството на Кръсто и Ружа Ватралски в с. Вакарел. Баща му Кръсто Иванов Ватралски е беден овчар от Вакарел.

при университета Хауърд, разположен в столицата на САЩ, Вашингтон. Следващите четири години Ватралски проповядва в различни църкви, държи лекции за България и пише за различни вестници.

През Юни 1892, в едно ранно неделно утро, развълнуван и със сълзи на очи, Ватралски пристигнал в Кеймбридж, Масачузетс и за първи път в живота си влиза в “Двора” на Харвардския Университет, за да стане първият българин, завършил Харвард. Следващите две години са феноменални за младия Ватралски. Следвайки като “специален” студент, той постига това, което никой друг българин дотогава не е постигал. Въпреки че през първия семестър среща твърде много затруднения, особено в областта на английския език и получава средни оценки, Ватралски не се предава. Наред с образователния процес, той продължава да сътрудничи на редица ежедневници както и да публикува стихотворения. Заради изключителната му способност да рецитира и ораторства, а и заради дългата му брада и силен европейски акцент съучениците му го наричат “Българският Толстой.” Но дори и с явен Балкански акцент, Ватралски се слави като необорим словесен опонент. На няколко пъти печели награди за ораторство в Харвард и околните колежи. Точно преди завършването си през Юни 1894, Ватралски печели анонимен конкурс за бакалавърски химн на Харвард, който се пее и до днес при завършването на бакалавърския клас.

Стоян Ватралски, Станислав и Спас Шумкови са сред създателите на първото емигрантско студентско дружество „България“, учредено по инициатива на братя Балабанови в Ню Йорк през 1890 г. и просъществувало до 1897 г. Освен взаимопомощ дружеството си поставя за цел да запознава американската общественост с българския национален въпрос. Стоян Ватралски участва активно и в българското емигрантско дружество "Левски". Той е вероятно първият българин в САЩ, който се ориентира към пряко сътрудничество с Върховния македонски комитет. Като студент в Кеймбридж пише в София още през 1896 г.: „Моля проводете ми книги и вестници и пр. Аз ще се старая с тяхната помощ да защитя според силите си нашите интереси пред английския свят.“ В началото на 1900 г. отново търси съдействие; „Трябват ми документи, които разглеждат въпроса всестранно с цел да приготвят на английски защитата на македонската кауза в Съединените държави. То ми е патриотична длъжност — добавя Ватралски. — Хората нека разискват дали перото е по-мощно от сабята. Аз за себе си съм решил, че моето перо е по-мощно от моята сабя.“ Писмото съдържа и други полезни за делото съждения: „Македонският въпрос не може да се разреши без участието на англосаксонския свят“ и още: „В чисто демократически страни, каквито са англосаксонските, дето публичното мнение седи на трона, апел чрез печата е от извънредна важност.“ Ватралски удържа на думата си — на 7 април 1900 г. във в. „Бостън транскрипт“ излиза негова статия под заглавие „Наближаващото въстание в Македония“. Като изпраща копие на Върховния комитет, той подчертава, че споменатото печатно издание е сред най-авторитетните в цяла Америка: „Никой друг вестник от тази страна на океана не се чете от толкова културни и влиятелни читатели.“

Статията на Ватралски е постижение за времето си и ясно осветлява причините за предстоящия бунт на българите. В нея той отхвърля твърденията, че засилващото се напрежение в Македония се дължи на някакви външни „агенти“, като посочва, че обяснението трябва да се търси в

НА СТРАНИЦА ТРЕТА

ОТ СТРАНИЦА ВТОРА

политиката на властите и в неизпълнените обещания на Великите сили. Авторът отбелязва, че при тези обстоятелства революционерите в Македония закономерно се надяват на помощта на България, без да пренебрегват Русия и Англия. „Към България, Македония справедливо отправя специални искания“ - пише Ватралски. -Свързани чрез една религия, един език, от традицията и единните национални желания, македонските българи „гледат на Княжеството като на другата - свободна част от тяхното отечество“. На края авторът отправя призив към световноизвестни учени като Джордж Кенън и други, сами да проверят каква е етническата принадлежност на славянското население в Македония. „Тогава -пише той -те ще се уверят, че македонският говор е диалект на българския език.“ През следващите години името на Ст. Ватралски се появява все по-често по страниците на американския печат, както и в българските емигрантски издания. След дипломирането си в Харвард, Ватралски живее в Кеймбридж, продължавайки да изнася лекции за България. Той е добре познат на Бостънското общество със своите “публични сказки” върху българските народни обичаи и религии. Освен в Бостън, Ватралски често е канен да пътува в много от източните щати между които: Ню Ингленд, Индияна, Ню Йорк, Охайо, Ню Джързи, Пенсилвания, Кънектикът, Мейн и Ню Хампшиър. Пътува и до Канада. Работи за East Entertainment Bureau, Ltd. в Бостън и Wade Entertainment Bureau, Inc. в Ню Йорк, чрез които пише за известни всекидневници като: The Boston Transcript, The New York Tribune, The Forum, и The Chicago Tribune. Известността му е толкова голяма, че всички те поместват неочакваната новина за неговото заминаване за България. Оставяйки перспективна кариера в Америка, през юни 1900г. Ватралски тръгва обратно за България. Точно преди да отплува, минава през Ню Легсингтън, щата Охайо, където на 16 юни 1900г. държи реч пред кметството на града, в чест на Дж. А. Макгахан, военният кореспондент, който пръв пише в световната преса за Априлското въстание и с това спомага за освобождаването на България от Турско робство. Посещавайки гроба на известния Американски журналист по-късно същия ден, Ватралски обещава да направи всичко възможно за построяването на подобаващ монумент.

След завръщането си в България, Ватралски купува къща в Красно Село и през 1907 се жени за Василка Ватралска. В Америка се връща само веднъж за 30-годишнината от дипломирането си в Харвард. През ранните си години в България Ватралски основава Българо-Американското дружество, а също е и член на борда на Дружеството на английско говорящите жители на София. Американски възпитаник, Ватралски до края на живота си работи за приятелство със САЩ. За българо-американските отношения той пише: “На никоя държава, освен може би на Русия, днешна България не дължи за своята свобода и култура, за своите политически учреждения толкова много, колкото тя дължи на Америка. Новата българска история е неделима от историята на американската религиозна мисия и американските училища в Цариград и другаде по Балканския полуостров.” Преподава в Американския колеж, лектор е в Софийския университет. Установява близки контакти с Иван Вазов, проф. Иван Шишманов, Симеон Радев и Пейо Яворов. Политическата му насоченост е радикална, но въпреки че често е молен да заеме политически постове, той не проявява голям интерес. Привърженик е на Стефан Стамболов, за когото пише: “Направен според модела и материята, която природата употребява да произведе величия на света, неговата сила и слабост, неговите добродетели и пороци бяха еднакво велики. Съден от становището на християнската цивилизация, той действително може да бъде осъден, но и сравнен с противниците си, той изглежда не само велик, но благороден и пряк. В действителност той бе своеобразен и свиреп, но никога не устройваше заговори и не извърши убийство. Той не бе подъл. Той удряше направо и стоеше в дневната светлина като мъж. Цял свят знаеше какви са му намеренията. Тъкмо противно бяха хората, които му правеха опозиция. Те устройваха заговори в мрака, организираха бунтове в полза на една чужда държава.” Многобройните си познания със световни политически фигури, Ватралски ползва като възможност да популяризира родината си. Поддържа връзка с Джордж Уошбър и Алберт Лонг. Води оживена кореспонденция с братя Чарлз и Ноел Бъкстон. Особено активна политическа дейност развива през годините на Балканската и Първата световна война, като чрез кореспонденцията си с видни английски и американски общественици поставя пред международната общественост българския въпрос. След избухването на Балканската война на 17.09. 1912г. Ватралски е обзет от идеята да помогне на страната си, като замине в Англия, за да защитава позициите на отечеството си. „Аз трябва да отида в Англия, за да осветявам общественото там мнение досежно Балканската война и да защитавам нашата права кауза. Понеже владея английски, това е моя отговорност. Каквото и да сторех тук, в България, дори и да положех живота си на бойното поле, аз ще бъда стократно по-полезен на освободителното дело с агитацията си из Великобритания.” На 20 септември, Стоян Ватралски излага идеята си пред министъра на външните работи Людцканов, който го препраща към министър-председателя Иван Евстатиев Гешов. На 22.09.1912г. изпраща писмо с исканията си, които му връща отговор чрез Председателя на Народното събрание д-р Стоян Данев в което има завоалиран отказ. Непокосим в осъществяването на идеята Ватралски посещава министъра на финансите с молба за съдействие за кредит срещу ипотека на имуществото за финансиране на мисията си във Великобритания. Със съдействието на министъра получава кредит от Банка за земеделски кредит и на 22.10.1912г. заминава за Великобритания. Среща се с наследниците на Уилям Гладстон, като е гост на внука на политика – Хенри Гладстон. Изнася публични лекции в Лондон, Ливърпул, Лийдс, Брадфорд, Дарлингтон, Йорк, Оксфорд и др. Публичните му прояви са съпроводени с благотворителни акции. На сметката на „Подпомагателния комитет за болни и пострадали от войната“ в София, оглавяван от царица Елеонора, са преведени над 50 000 британски лири. Освен публични лекции, Ватралски публикува статии в Манчестър Гардиан, Дейли нюз, Близкият изток, Йоркширски обзървър, Оксфордски хроникъл и др. Основните му теми са „Война и мир в Балканите“, „Балканското положение и английската дипломатия“, „Нашата война за мир в Балканите“, „Ролята на религиозния фактор в пропадането на турската империя“ и др. Освен като мисионер и общественик Стоян Ватралски е познат и като литературен творец. Той пише проза и поезия на различни теми, които могат да се обединят в няколко основни групи:

НА СТРАНИЦА ЧЕТВЪРТА

ОТ СТРАНИЦА ТРЕТА

историческа ("България и съседните държави", "Моето в Англия себепосланичество", "Америка и България", "Английски и американски държавници", "Кирил и Методий", "Балканско държавничество"), нравствено-етична ("Първом правда", "Миротворци", "Щастие", "Бистра водица", "Пъстри сбирки от речи", "Силата на правдата", "Против никотина", "Как се човек обезчовечава", "Приятелство") и религиозно-богословска ("Битие", "Евангелски псалми", "Проповеди на един християнски мирянин", "Истина ви казвам", "Бог и войната", "Исус Христос", "Царят на правдата". Разглеждайки развитието на България Стоян Ватралски дава оценка на различни събития от миналото, като например богомилството като казва следното за поп Богомил "Най-великият българин е бил и е поп Богомил. Той единствен между нашето племе, с кваса на своето жизнедавно учение е внесъл ценен принос в световната култура. Поп Богомил беше предтеча на всички велики реформатори, с които цивилизацията днес се гордее. От своя народ, този великан, е нещо повече от отречен. Нещо по-срамно от забравен!". Не остава настрана и новото философско направление на Петър Дънов, което определя по следния начин: „ Учението и мирогледът на Петър Дънов нямат нищо, което да е непримиримо с Христовото учение. Ядката му е Любов, Мъдрост и Истина. Това ново учение е древно като планините и чисто като светлината. В него има чудесни възвишени морални наставления. Кой свещеник и на коя черква е дал на своето паство по-възвишен и по-християнски лозунг от "Верен, истинен, чист и благ всякога бъди!" Висока оценка за неговото творчество дават видни писатели, учени и общественици. За него Иван Вазов казва: "Г-н Ватралски има добре запазена душа, неразвалена от западното течение в литературата, тъй рядко срещано нещо днес. В неговите работи се срещат мисли, чувства и идеи възвишени и чисти. Любов към хубавото, посвещение на дългът, влечение за правдата, обич към отечеството и природата – това са отличителните черти на неговата поетическа личност. Ние нямаме друг поет у нас, който да пее и ратува за „първом правда“.- Неговите стихотворения могат с еднаква полза и наслада да се четат от стари и млади и по своето възпитателно значение са от категорията на хубавите, но

тъй редки у нас книги, които могат да бъдат препоръчани като четиво за днешното поколение", а проф. Иван Шишманов допълва: "Навред изпъква енергичната фигура на силния с христовото слово евангелски проповедник, който не напразно е чел библиейските пророци и Емерсона. Но има в римите му и истински лиричен акцент." Произведенията на Стоян Ватралски претърпяват второ издание през 1933-1934 г. в поредица от 17 тома. Въпреки известността и популярността си Стоян Ватралски живее скромно в чифлика си в Красно село, закупен с спестените пари от престоя и работата му в САЩ. Препитава се с отглеждане на плодове и зеленчуци, копиращи буби и ракета. Никога в живота си не приема държавен пост или работа. Въпреки че е истински убеден и апологет евангелист, след завръщането си от САЩ не се присъединява към никоя евангелистка църква и не получава издръжка като пастор. Винаги е изтъквал вакарелския си произход и не се е срамувал от това, че е син на бедни овчари от Вакарел. При посещението му в САЩ през 1924г. Бостънския вестник Boston Globe публикува за българския общественик цялата първа страница, където наред с неговата снимка е поставена и снимка на баща му в традиционен облекло. Във всичките си интервюта той с увлечение разказва за Вакарел, за добрия и учен поп Захари, за детството си. На една публична сказка в Йорк пред Младежкото християнско дружество, за да заинтригува присъстващите над 150 деца „приказвах им живота си под турско иго и като овчарче в село Вакарел. За овцете – как не знаеха, че в гората има вълци, та бяха спокойни, ала ние, децата, знаехме, че в града има турци, та бяхме неспокойни и нещастни". Заради религиозните си убеждения, Ватралски остава забравен като общественик, учен и творец. Делото на Стоян Ватралски остава скрито в слоевете на драстични политически, икономически и културни промени в България. Време е днес, 150 години след рождението му да изтръгнем бурените на забравата, за да блесне в цялото си величие истината за този необикновен човек, поел по криволичещите кални пътеки от Вакарел до Самоков, за да се превърне в първият българин, завършил Харвардския университет. – Стоян Ватралски приживе не поиска нищо, а отдаде всичките си сили за Отечеството. Единственото нещо, което му дължим е нашата признателност.

**СВЕТЪТ ЗА СТОЯН ВАТРАЛСКИ
СПИСАНИЕ "OATLOOK"**

„Завършил Харвардския университет през 1894г., християнски благородник, български патриот, първостепенен учен, това е г-н Ватралски”

**СПИСАНИЕ „EVENING
TRANSKRIPТ”**

„Стоян Кр. Ватралски, който е познат като „Български Толстой” е един деятелен международен миротворец и в 1912г. се яви на сцената на Европа, в името на „Съединените щати на Балканите”, в които още вярва”

СПИСАНИЕ "THE ORIENT"

„Г-н Ватралски има свой оригинален стил. Той е реален мислител и завършен оратор. Той винаги говори с епиграми и със силата на убеждението. Винаги оставя у слушателите си дълбоко впечатление.”

ВЕСТНИК "BOSTON GLOBE"

„Г-н Ватралски е сам една история. .. Пише стихове, занимава се с философия, работи за образованието и просвещението на своето Отечество. Той е една внушителна фигура и голям тъпак трябва да е човека, комуто не прави впечатление неговото присъствие, особено неговите мечтателни очи”

**АЛЕКСАНДЕР ЛОРЕНС – АДВОКАТ,
СЕКРЕТАР НА ЛИБЕРАЛНИЯ
БРИТАНСКИ КОЛОНИАЛЕН КЛУБ**

„Честита е България, че има синове, като г-н Стоян Ватралски, които да работят за нея на свои разноски. В цяла Гърция и в другите, съседни ней страни не може да се намери такъв човек”

**ДЖОН ХЪНТЪР СЕНДЖУК –
АМЕРИКАНСКИ ЖУРНАЛИСТ**

„Дошъл е в тази страна един балканец, син на един балкански овчар, свършил харвардския университет. Г-н Ватралски иде от една страна, много по-хубава, отколкото ние можем да знаем. Този планинец, поет, хуморист и чифликчия с право е наречен „Българския Толстой” Той представлява една кауза, който всеки човек трябва да представлява своето отечество. Г-н Ватралски не иска милостиня за своя народ и това трябва добре да се разбере. Той счита за своя длъжност като публицист, да пише и говори това, което мисли, че е право.”

НАРОДНА ПЕСЕН В СТРАНСТВО

За България, друже, попей ми.
За България, мойта родина.
С песен народна в тази чужбина.

Ето настъпя седма година
в чужда земя откакто живея.
И с народната си дружина
аз чужди песни слушам и пея.

Песни, в кои не се спомина
ни Дунав бели, нито Балкана.
Ни мойта горска, вярна дружина,
за свободата що жертва стана.

За България, друже, попей ми,-
Българска песен в таз земя чужда.
Мислите тежки поразпилей ми,-
Българска песен е мойта нужда.

Пей ми за Дунав и за Марица,
зарад Балкана стар, и за Рила.
Всяка долчинка, всяка гарица,-
там всяка местност мене е мила.

Пей как кавала меден говори
с язык вълшебен нейде в полето.
Как се хорото в село тропори
и подмладява с радост сърцето.

Пей как е мъчно, и колко тежко
странник да си, без дом и родина.
И как сърцето тъжи младежко,-
тъжи то даже и без причина.

Страннику попей и таз утеха
блогополучно как ще се върне.
Как ще пристигне в бащина стряха,
майка си слъзна как ще прегърне.

За България, друже, попей ми.
За България, мойта родина.
С песен народна в тази чужбина.
Стоян Ватралски
Бостън, Америка

„Аз живея, за да мога
да подкрепям честността.
Да сътруднича на бога
в тоз живот и вечността.
Да се боря вред с лъжата,
светский дух и суетата,
всички болести в душата,
що слугуват на смъртта.”

Стоян Ватралски
София, 1930

„Да любиш, е да можеш да прощаваш.
Да имаш в себе си велика мощ!
Да любиш, туй е кротко да съзнаваш,
че си кат всички, даже и по лош!”
Стоян Кръстов Ватралски
Красно село при София

Писмо на Иван Вазов до Стоян Ватралски - 28.12.1909г.

ИВАНЪ ВАЗОВЪ ДО СТОЯНЪ ВАТРАЛСКИ
Много уважително,
г. Ватралски,

Благодаря ви за прекрасната книга Битие,
която ми изпратихте. Много хубаво,
мислите аргументите си изрече-
те добре.

Вие сте от поетите, които знаят да пишат
и имат какво да пишат. Аз бих желал да
видя нашата поезия да се развива из
вашата посока. Чувства, мисли, тенденции-
сичко в книгата е хубаво, запечатано с
благородство. Тя ще се чете с еднаква
наслада и полза и от млади, и от стари.

Сърадвам вашия талант, че се е турил на
служба на възвишени и чисти цели.
С уважението Ви
И. Вазов

София 28 дек. 1909

г. 17.
Въз основа на вашето писмо
към българския Сбирка
мне ми е приятно да
Ви пиша

Благодаря ви за прекрасната книга Битие, която прочетох с удоволствие.

Вие сте от поетите, които знаят да пишат и имат какво да пишат. Аз бих желал да видя нашата поезия да се развива из вашата посока. Чувства, мисли, тенденции-сичко в книгата е хубаво, запечатано с благородство. Тя ще се чете с еднаква наслада и полза и от млади, и от стари.

Сърадвам вашия талант, че се е турил на служба на възвишени и чисти цели.

Стискам ви ръката,
И. Вазов

София, 28 дек. 1909
П.П.

В следующата книжка на „Българска сбирка” ще има отзив за Битие.
Същия

Уважаемий г. Ватралски,

Благодаря Ви сърдечно за новия труд „Първом правда”, който бяхте любезен да ми изпратите. Там, при сърцето на горещия родолюбец, звучи гласът на добрия човек, и благородния гражданин. Много хубави чувства, много ценни и верни мисли. Благодаря Ви също и за добрите думи по мой адрес, от които съм трогнат.

Мерси и за подаръка от Вашата градина.
Здравейте!

Ваш предан
И. Вазов

10 септ[емврий] 1921г. София

**Списание „Българска сбирка”
БИТИЕ**

Стихотворения от Стоян Ватралски, София, 1910.

Г. Ватралски пръв път изляза като поет у нас с горнятия си сбирка. Ония, които считат за поезия гладки и безукоризнено ритмовани стихове, които да пленяват с музикалност ухото, или нарочно хвърлена мъгла въз мислите, за да им се придаде ня-каква дълбочина или мъчно уловима философска тенденция, или пък - я намират в безпредметността и безмислието на декаден-тското стихоплетство, няма да остана доволният г. Ватралски. Неговото творчество обладава обаче качества ценни. Ако стихът му на места е тежък, то затова пък съдържа нието е винаги хубаво. Бихме же-лали, щото нашите млади поети-лирици да го последват в посоката , в която него-вият безсмъртен талант се развива. В кнгатата му навсякъде са прокарани мисли, чув-ства, идеи, еднакво възвишени и чисти. Любов към доброто, към дълга, към правдата, към отечеството, към природата. Г. Ватралски има душа, запазена от влиянието на модните западни течения в литературата. Той мисли и чувствава като здрав човек и като здрав българин, чрез собствения си ум и сърце. И затова , онова, което пише, е надъхано с искреност и жива мисъл. Неговите стихотворения могат с еднаква сила да се четат от стари и млади и по възпитателното значение са от категорията на ху-бавите , но тъй редки у нас книги, които могат смело да бъдат препоръчани като четиво на днешното поколение.

Иван Вазов

МЕЖДУ ЛОНДОН И КРАСНО СЕЛО

Красно село, при София,
8.VI. 1929г.

До Високоуважаемия Министър
Ноел Бъкстон, Лондон, Англия

Драги Г-н Бъкстон,

Личният Ви портрет, подарен ми от Вашата светица майка, стои пред мене сега, като Ви пиша.

Аз пиша за да Ви поздравя и да кажа;

Всички ний се възрадвахме като прочетохме в днешните утрenni вестници, че Вие сте пак министър.

Бедна България никога – никога от дните на Гладстона – не се е тъй радвала на човек, че станал Британски министър, както днес за Вас. А колкото за нас – съпругата ми и аз – ний го смятаме за свое семейно щастие.

Бог да Ви благослови и укрепи в тоя Ви висок и с големи отговорности пост.

Искреният Ваш,

Стоян Ватралски

Министерство на Земеделие и риболовство

10 Хуайтхол Плеис, Ю. З. 1

24 юни 1929г.

Драги г-н Ватралски

Много Ви благодаря за писмото и за Вашите любезни поздравя. Аз съм силно затрогнат от онова, което казвате и дълбоко оценявам Вашите благопожелания.

Ваш искрен

Н. Бъкстон

Поздравя от Ноел Бъкстон
(от Лондон)

Любезни г. Мишков,

Предайте на г. Ватралски моите най-горещи поздравления при достигането му на Седемдесетия рожден ден. Много се радвам, че един поет, който е толкова заслужил на своето отечество, така достойно се чества от своите съотечественици.

Аз го смятам за чест, чрез настоящето си приветствено съобщение, да имам дял в това хубаво тържество.

Лондон, 14 март 1930г.

Искрено ваш,

Ноел Бъкстон

Материалите за юбилейния лист, посветен на 150 годишнината на Стоян Ватралски, състави, подбра и подреди СТАНИСЛАВ ВЛАДИМИРОВ.

Източници и литература:

- ✓ Ангел Грозданов, Красимира Грозданова – „Тайнственият победител в Харвардския университет бе от Вакарел, в-к „Свободен народ“ – 25.01.1991г.
- ✓ Доний Донеv – “ До Харвард и назад сто години по-късно”, „Евангелски вестник”28.05.2004г.
- ✓ Вергилий Кръстев – „Изгревът” на бялото братство пее и свири, учи и живее”, София 2008г.
- ✓ Иван Вазов – „Събрани съчинения” т 18, София 1957г.
- ✓ Иван Вазов – „Събрани съчинения” т 20, София 1957г.
- ✓ Георги Геноv – „Първи стъпки на македонското освободително движение в Америка” - Македоно-български преглед "Вардар"
- ✓ Весела Илиева – „Блудният син, който никога не се завърна”, Медияпул 23.03.2007г.
- ✓ Димитър Иванов – „Стефан Стамболоv – от перото до ятагана”, София 2005г.
- ✓ Слово на Вицепрезидента Ангел Марин на тържественото честване на 150 години от рождението на Стефан Стамболоv - Велико Търново, 31.01.2004г.
- ✓ Христо Семерджиеv – „Самоков и околността му”, София, 1913г.
- ✓ сп."Вакарелска камбана" бр1 – 1935г.
- ✓ Станислав Владимирoв – „135 г. светлина над Вакарел” – София,1991г.
- ✓ Личен архив Станислав Владимирoв

ХАРВАРДСКИ БАКАЛАВАРСКИ ХИМН

О, Ти, Източник наш и Край,
извор на знание и ум;
Мъдрост от свише ни предай
да ни упътва в правий друм.

Днес стъпваме в живота ний нов
на битов труд и жизнен плод
Надежда, Вяра и Любов
нек оплодяват тоз живот.

На, днес цари в света Мамон,
над гниещи души в разврат-
Нек сринем ний тоз златен трон
И вдигнем всеки паднал брат.

Да служим смело своя век
С борби и труд, за общий бит
За правний дял на всек човек
В живота общ и плодовит.

Ти боже, дух и мощ ни дай
Да не се спираме пред трудности,
Та всички да творим до край
Човешките си дължности.

*Университета Харвард
7 юний, 1894г.*

ЕПОХА (по пророк Исаия)

„Войната ще престане, ще изчезне,
Кога изчезне вред нечестността;
Когато всички общества, държави
Народ и власт повишат свойте нравя
По Словото и Духът на Христа...

Как мил ще е животът на земята
Когато престъпний мени своя нрав
Признавайки Отца си в небесата,
Ще тачи на съсед и брат правата;
Ще бъде умен, милостив и прав!...

Войната ще престане ще изчезне,
И шуе настъпи траен, вечен мир;
Народу мил съсед ще стане,
Човек човеку брат – а не вампир
София, 1928

Стоян Ватралски

БАЛКАНСКА ФЕДЕРАЦИЯ

„Че техний траен мир и щастие;
Напредък, помин, родовластие,
Просвета, Сила, и Спасение;
А в пътя към Б.Ф. лежи предимно
В зачитане правата си взаимно
София, 1928

Стоян Ватралски